

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง โดยกล่าวถึงความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนการศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูใหญ่ ศึกษาพิเศษ และนักวิชาการ ที่มีวุฒิปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา จำนวน 17 คน
 - 1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จัดทำเป็นแบบสอบถาม แนวทางการพัฒนา ตามแนวทางหลัก 5 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี แนวทางการพัฒนาด้วยการ

จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน มีรายละเอียดข้อคำถาม จำนวน 40 รายการ

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม และรับคืน โดยทางไปรษณีย์ส่งมาที่ โรงเรียนวรจิตต์วิทยาประสิทธิ์ และไปเก็บด้วยตนเองบางส่วน

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.4.1 นำข้อมูลจากการตอบของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางไปหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์ เป็นรายชื่อ รายด้าน และรวมทั้งหมด โดยกำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมในระดับที่ยอมรับไว้ว่า ค่ามัธยฐาน 3.50 ขึ้นไป ค่าพิสัยอินเทอร์ควอไทล์ ไม่เกิน 2.0

2. ขึ้นการศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง จำนวน 123 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ที่ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษา มาปรับปรุงแก้ไข เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม และรับคืน โดยทางไปรษณีย์ส่งมาที่ โรงเรียนวรจิตต์วิทยาประสิทธิ์ และไปเก็บด้วยตนเองบางส่วน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 นำข้อมูลจากการตอบของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของแนวทาง ไปหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และรวมทั้งหมด และทำการทดสอบค่าเฉลี่ยด้วย t-test โดยกำหนดเกณฑ์ ความเป็นไปได้ในระดับที่ยอมรับได้ไว้ว่า ค่าเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป และค่าความมีนัยสำคัญที่ .05

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถนำมากำหนด เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยที่มีแนวทาง การพัฒนา 5 แนวทาง ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน มีรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติในแนวทางต่าง ๆ จำนวน 40 รายการ

2. จากการศึกษาวิเคราะห์ความเหมาะสมของแนวทางตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 17 คน พบว่าแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในแต่ละแนวทางทั้งในรายละเอียดและโดยรวม มีความเหมาะสมสอดคล้องตรงกับสภาพบริบทและความต้องการ ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ในระดับที่ยอมรับได้ทุกรายการ

3. จากการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของแนวทางตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 123 คน พบว่าแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ในแต่ละแนวทางทั้งในรายละเอียด และโดยรวมมีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงภายใต้บริบทของสถานศึกษาของตนเองในระดับที่ยอมรับได้ทุกรายการ

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ผ่านการตรวจสอบแต่ละแนวทางมีดังต่อไปนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอนโดยตรงในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.2 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอน โดยการสอนสอดแทรกในรายวิชาอื่นที่ตนเองสอน

1.3 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอน โดยการสอนบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระอื่น

1.4 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอน โดยการสอนเน้นการอภิปราย และแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม

1.5 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอนโดยการใช้ตัวแบบและกรณีตัวอย่าง

1.6 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอนโดยการให้ปฏิบัติในสถานการณ์จำลอง

1.7 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

1.8 ส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของสถานศึกษามาสอนโดยใช้การปรับพฤติกรรม

แนวทางที่ 2 การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม ลูกเสือ เนตรนารี ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม ยุวราชา ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม เข้าค่ายพุทธบุตร ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.5 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม แสดงคนเป็นพุทธมามกะ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.6 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม ประจำวันหน้าเสาธง ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.7 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม สวดมนต์ประจำสัปดาห์ ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.8 ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม แข่งขันกีฬา ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางที่ 3 การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้บริหารประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.2 สนับสนุนส่งเสริมให้ครู – อาจารย์ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.3 สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากร ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.4 สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนรุ่นพี่ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.5 เชิญบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ดีเด่นตรงกับที่ โรงเรียนต้องการพัฒนามาให้การอบรมนักเรียนเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

3.6 ขอความร่วมมือผู้ปกครองให้ช่วยประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.7 เชิญบุคคลที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นพ่อดีเด่นเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติที่ โรงเรียนจัดขึ้น พร้อมกล่าวประวัติยกย่องเชิดชูความดี เป็นแบบอย่างกับนักเรียน

3.8 เชิญบุคคลที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นแม่ดีเด่นเข้าร่วมกิจกรรมวันแม่แห่งชาติที่ โรงเรียนจัดขึ้นพร้อมกล่าวประวัติยกย่องเชิดชูความดี เป็นแบบอย่างกับนักเรียน

แนวทางที่ 4 การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ส่งเสริมให้มีการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย

4.2 ส่งเสริมให้มีการจัดสภาพอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ให้สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย

4.3 ส่งเสริมให้มีการติดข้อความ ธรรมะ คติธรรม สุภาษิต ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ไว้ตามต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน

4.4 ส่งเสริมให้มีการติดข้อความ ธรรมะ คติธรรม สุภาษิต ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ไว้ที่อาคารเรียน อาคารประกอบ ในบริเวณโรงเรียน

4.5 ส่งเสริมให้มีการติดข้อความ ธรรมะ คติธรรม สุภาษิต ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ไว้ในห้องเรียน ห้องปฏิบัติการในบริเวณ โรงเรียน

4.6 ส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการ เนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ

4.7 จัดสถานที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ประจำในโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้ เคารพสักการะ บูชา

4.8 จัดห้องจริยศึกษา และพุทธศาสนา โดยเฉพาะเพื่อให้ นักเรียนได้ใช้เป็นแหล่ง ศึกษาในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

แนวทางที่ 5 การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 เชิญผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ กำหนดลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

5.2 ประชุมชี้แจงผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนให้เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

5.3 เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ อบรมสั่งสอน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนทราบ

5.4 แจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรม ที่บ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

5.5 ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครองแจ้งข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรม ที่บ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้ทางโรงเรียนทราบ

5.6 ขอความร่วมมือให้ผู้ปกครอง อบรม สั่งสอน คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่บุตรหลานของตนอย่างสม่ำเสมอ

5.7 เชิญผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น

5.8 เชิญผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมวันพ่อแห่งชาติ และวันแม่แห่งชาติที่โรงเรียนจัดขึ้น

การอภิปรายผล

ผลรวมแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนที่ได้มาจากการศึกษาขึ้นความเหมาะสมและขึ้นความเป็นไปได้ ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมให้มีการนำเนื้อหา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มาสอนโดยตรงในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สอนสอดแทรกในรายวิชาอื่นที่ตนเองสอน และสอนบูรณาการเข้ากับกลุ่มสาระอื่น ซึ่งสอดคล้องกับสุวินท ว่องวานิช และนงลักษณ์ วิรัชชัย (2543 : 19-21) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรม ประกอบด้วยการสอนโดยตรง สอนแบบมี

โครงสร้างแน่นอน และแบบบูรณาการ และการสอนโดยอ้อมๆ ส่วนปณิธาน นุ่นศิริ (2528 : 108-121) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การนำเสนอโปรแกรมการสอดแทรกจริยธรรม ในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น” พบว่า ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ 3 วิธีคือ การสอดแทรกจริยธรรมโดยตรง การสอดแทรกจริยธรรมตามสภาพการณ์ และการสอดแทรกจริยธรรมด้วยการสอนแบบสหสัมพันธ์วิชา และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 29) ได้นำเสนอเรื่อง “การสร้างบัณฑิตให้มีจิตสำนึกจริยธรรม” ครูอาจารย์ควรปฏิบัติดังนี้คือ แทรกหัวข้อจริยธรรม ประยุกต์ ในทุกวิชาที่สอน สอนเชิงบูรณาการ วิชาสาขาต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงและสอนวิชาจริยธรรมประยุกต์ “ลึกซึ้ง” เป็นวิชาเฉพาะของสาขา

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่สอดคล้อง และตรงกับสภาพที่สถานศึกษาได้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบที่ชัดเจนเมื่อได้เห็นแนวทางตามกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนผู้บริหารจึงมีความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545 : 1-2) ที่กล่าวว่ากิจกรรมนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติอย่างครบวงจร โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่นลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544 : 29) ที่ได้นำเสนอเรื่อง “การสร้างบัณฑิตให้มีจิตสำนึกจริยธรรม” โดยสนับสนุนให้นักศึกษาทำกิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรม เข้าร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ส่วนจุฬาลักษณ์ วรรณวิเศษ และคณะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการส่งเสริมจริยศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมในวันสำคัญ และโกเศศ ค้างอินทร์ (2528 : 160-200) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน เกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังจริยธรรม แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกห้องเรียน คือการอบรมนักเรียนตามโครงการการจัดกิจกรรม

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่สอดคล้อง และตรงกับสภาพที่สถานศึกษาได้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบที่ชัดเจนเมื่อได้เห็นแนวทางตามกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนผู้บริหารจึงมีความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคคลประพฤติ ปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับสมพงษ์ จิตระดับ (2530 : 164-165) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมให้นักเรียน โดยให้เด็กได้อยู่ใกล้ชิดตัวอย่างที่ดีเพื่อเด็กได้ประพฤติปฏิบัติตาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกื้อกูล รัตโนภาส (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษายาทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาพบว่า **ด้านการเป็นแบบอย่าง อยู่ในระดับมาก ส่วนคุณชนรู้** มาหรับ (2519 : 58-62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **“อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน”** พบว่า ถ้ามีตัวแบบที่ดีแล้วผู้ที่จะรับรู้และเลียนแบบมากที่สุด คือผู้ที่ในระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่ในระดับจริยธรรมต่ำนั้นมีการเลียนแบบน้อยกว่า และจะเลียนแบบผู้กระทำผิดก็ต่อเมื่อแบบนั้น **จูงใจ** ให้นำเลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น และไมเคิลลิส (Michaelis, 1985 : 364 - 372) ได้เสนอรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมไว้โดยการเสนอแบบอย่างบุคคล ยกตัวอย่าง บุคคลที่น่ายกย่อง หรือบุคคลที่ได้รับการยกย่อง จากชุมชนว่าเป็นคนดี ให้นักเรียนให้ทราบ และวิพากษ์วิจารณ์ว่า บุคคลน่ายกย่องหรือไม่ เพื่อให้เกิดความคิดอย่างวิจารณ์ญาณ

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดีที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่สอดคล้อง และตรงกับสภาพที่สถานศึกษาได้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบที่ชัดเจนเมื่อได้เห็นแนวทางตามกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนผู้บริหารจึงมีความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นแนวทางที่ต้องส่งเสริมให้ทุกคน ในโรงเรียนได้ร่วมกันจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับ คำนำงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 81-85) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนารูปร่างหน้าตาของผู้เรียน โรงเรียนควรจัดสวนหย่อมการปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นสวยงาม และสะอาด ส่วนรวีวรรณ ชินตระกูล (2540 : 101) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้หมายถึง โรงเรียนประกอบด้วย สภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางชีวภาพ **ทางเศรษฐกิจ** และสังคม ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน **ครู และทุกคน** ในโรงเรียนอย่างมาก และงานวิจัยของ สุรัตน์ แสงสุรณ (2539 : 206-207) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร” พบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับโรงเรียน และดาฟท์ (Daft. 1992 : 232) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมโรงเรียน พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนเป็นสิ่งที่สร้างให้โรงเรียนบรรลุความต้องการอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ โดยวัฒนธรรมโรงเรียนจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับ ค่านิยมทางวัฒนธรรมกับความเชื่อกลยุทธ์ของโรงเรียน และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุผลได้

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่สอดคล้อง และตรงกับสภาพที่สถานศึกษาได้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบที่ชัดเจนเมื่อได้เห็นแนวทางตามกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนผู้บริหารจึงมีความคิดเห็นว่ามีเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ

5. แนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน เป็นแนวทางที่ต้องขอความร่วมมือผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ตัดสินใจ **รับรู้ข้อมูล** ข่าวสาร และร่วมกิจกรรมของโรงเรียน **สอดคล้องกับกิริติ ศรีวิเชียร** (2548 : 4) ได้กล่าวถึงโรงเรียนจะนำผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาได้หลายอย่าง อาทิ โรงเรียนช่วยครอบครัวให้มีทักษะในการเลี้ยงดูเด็ก **โรงเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึง** การเรียนการสอนความก้าวหน้าในการ

เรียนของเด็กโดยใช้วิธีสื่อสารต่าง ๆ โรงเรียนควรเชิญผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมงานต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ส่วนชัยรัตน์ เตะทะไตรศักดิ์ (2544 : 4) กล่าวว่า “พ่อแม่ควรรู้จักนิสัยของลูกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน” ในขณะเดียวกันพ่อแม่ควรเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียน จำทำให้ลูกมีความภาคภูมิใจ พ่อแม่ผู้ปกครองก็ควรดูแลเอาใจใส่ลูกรวมพลั้งเผลอช่วยให้ความร่วมมือกับโรงเรียน และกฤษฎณา ไตรศิริ (2538 : 61) ที่ศึกษาการจัดกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่โรงเรียนจัดมากคือ การประชุมผู้ปกครองนักเรียน และผู้นำชุมชนก่อนเปิดภาคเรียนทุกปีและการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีความเป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียน ที่กำหนดไว้ในแนวทางการพัฒนาส่วนใหญ่สอดคล้อง และตรงกับสภาพที่สถานศึกษาได้ดำเนินการและปฏิบัติอยู่แล้วเพียงแต่ยังไม่ได้จัดเป็นระบบที่ชัดเจนเมื่อได้เห็นแนวทางตามกรอบแนวคิดของการวิจัยอย่างเป็นระบบและชัดเจนผู้บริหารจึงมีความคิดเห็นว่ามีเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางเหล่านี้ไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง มีประเด็นข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัย ไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองไว้ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการพัฒนาเพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความสำคัญของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรได้นำไปใช้ในการพัฒนา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุง หรือ กำหนดแนวทาง ให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำแนวทางการพัฒนาไปใช้อย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม มากขึ้น เพื่อให้การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน บรรลุผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของ สถานศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาของตน เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารสถานศึกษา ต่างให้ความเห็นว่า แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

1.4 ครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษาต้องมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญ ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และนำไปใช้จัดการเรียนการ สอนนักเรียนอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัย เชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทอง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับสภาพและปัญหา ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทอง

2.3 ควรทำการวิจัยหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ กับคุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่ เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอย่างแท้จริง